

ĐẠI SỨ QUÁN HỢP CHỨNG QUỐC HOA KỲ

Phòng Thông tin - Văn hoá

Tầng 3, Rose Garden Tower, 6 Ngọc Khánh

Hà Nội, Việt Nam

(84-4) 831-4580 -- Fax: (84-4) 831-4601

TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ CỦA BỘ NGOẠI GIAO MỸ TRIỂN VỌNG KINH TẾ – 5/2000 SỰ QUỐC TẾ HOÁ CỦA THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ

TỐI ĐA HOÁ NHỮNG CƠ HỘI ĐIỆN TỬ

Alan Larson, Thứ trưởng Ngoại giao Mỹ phụ trách lĩnh vực Kinh tế, Thương mại, và Nông nghiệp

Theo ông Alan Larson, Thứ trưởng Bộ Ngoại giao Mỹ phụ trách lĩnh vực Kinh tế, Thương mại và Nông nghiệp, thương mại điện tử và Internet đem lại cho các nước đang phát triển những cơ hội chưa từng có từ trước đến nay trong lĩnh vực kinh doanh, giáo dục, và y tế. Ông cho biết chính phủ Mỹ đã xây dựng rất nhiều chương trình nhằm giúp đỡ các nước đang phát triển có thể tận dụng được những cơ hội này.

Helen Mutono, một phụ nữ người Ugandan, sử dụng Internet để bán những chiếc giỏ châu Phi thủ công của mình; bà đã giành số tiền thu được để giúp đỡ cho những đứa trẻ bị mồ côi bởi bệnh AIDS. Trong bức thư gửi phó tổng thống Al Gore, bà Mutono viết: "Đối với các bà, các cô, những người phải gánh chịu trách nhiệm chăm sóc những đứa trẻ mồ côi này, truy cập Internet có thể là cách duy nhất để tiếp cận với thị trường toàn cầu và tạo ra thu nhập thực sự từ những sản phẩm thủ công của họ".

Rõ ràng, Internet chứa đựng những tiềm năng to lớn để giúp các nước đang phát triển mở rộng kinh doanh, tạo việc làm, cải thiện các dịch vụ xã hội và đưa các cộng đồng khác nhau xích lại gần nhau hơn. Những thành viên trong nền kinh tế thông tin toàn cầu đang chứng kiến sự phát triển nhanh chóng của những ứng dụng nhằm kết nối giữa các doanh nghiệp với nhau và giữa các doanh nghiệp với khách hàng, đây là những ứng dụng đem lại nhiều sự lựa chọn hơn và những thông tin chính xác hơn, giữ cho mức giá thấp và chất lượng cao. Trong tương lai sẽ có nhiều lợi ích lớn hơn được khai thác cả ở nước Mỹ và đặc biệt là ở các nước khác. Thậm chí Internet có thể giúp cho các doanh nghiệp nhỏ tìm kiếm được khách hàng và các đối tác trên khắp thế giới và giúp cho những người thất nghiệp có thể tìm được việc làm nhanh hơn.

Tổng thống Bill Clinton đã nói rằng Internet "sẽ làm được nhiều như bất cứ một công cụ nào khác có thể để rút ngắn sự chênh lệch thu nhập" giữa các nước công nghiệp và các nước đang phát triển.

Còn rất nhiều những lợi ích xã hội có được nhờ những chính sách khuyến khích sự tham gia nền kinh tế thông tin toàn cầu. Internet giúp kết nối các cộng đồng có chung quyền lợi và có cung cấp cho các công dân của chúng ta hàng loạt những thông tin hữu ích tiềm tàng. Công nghệ thông tin có thể đem lại những lợi ích về giáo dục thông qua các dự án đào tạo từ xa và sự cộng tác giữa các trường học. Internet có thể giúp cho những người sống ở vùng nghèo khó, xa xôi hẻo lánh tiếp cận với một lượng kiến thức khổng lồ như những người sống ở vùng giàu có. Y tế có thể thừa hưởng những lợi ích đáng kể nhờ vào những sự nối kết liên quốc gia và bằng việc tạo điều kiện cho các cá nhân được tiếp cận với những nguồn thông tin lành mạnh về một loạt những vấn đề về y tế công cộng.

Công nghệ thông tin cũng có tiềm năng khổng lồ trong việc bảo tồn những di sản văn hoá và sự phổ biến toàn cầu của chúng, ví dụ thông qua các phòng triển lãm nghệ thuật "ảo" và thư viện điện tử trong đó có những câu chuyện lịch sử truyền miệng và âm thanh của những bản nhạc truyền thống. Internet cũng sẽ giúp thúc đẩy sự truyền bá dân chủ, sự tôn trọng nhân quyền và ngăn cản tệ tham nhũng thông qua việc đưa ra những công cụ quản lý sáng suốt, luồng các tư tưởng và thông tin tự do.

Tuy nhiên, thật không may, sự "cách biệt điện tử" giữa các nước đã công nghiệp hoá và các nước đang phát triển là rất lớn và đang ngày càng tăng. Một nửa trong số hơn 300 triệu người truy cập Internet là ở Bắc Mỹ. Trong khi đó, ở Trung Đông, chỉ hơn một triệu người sử dụng Internet, còn ở Châu Phi thì chỉ có khoảng 2 triệu người. Đặc biệt, theo thông báo hiện nay thì số người sử dụng Internet ở thành phố New York còn nhiều hơn cả ở lục địa Châu Phi.

Việc giúp các nước đang phát triển vươn tới một sự phồn vinh về kinh tế và sự phát triển về xã hội nhiều còn hơn là việc thể hiện chủ nghĩa vị tha của Mỹ. Sự hội nhập toàn cầu tạo điều kiện cho các vấn đề như bệnh tật, ma túy, tội phạm, tham nhũng, và suy thoái môi trường có thể ảnh hưởng tới chúng ta cho dù là ở bất cứ đâu trên hành tinh này. Tuy nhiên, với sự tăng lên của dòng người, hàng hoá, dịch vụ, tri thức và vốn, hội nhập nền kinh tế toàn cầu cho phép chúng ta hợp tác với nhau và cải thiện số phận của con người trên khắp thế giới.

KHOI DẠY TIỀM NĂNG CÔNG NGHỆ THÔNG TIN

Nhận thấy tính nghiêm trọng của sự gia tăng cách biệt lớn giữa các nước giàu nhất và nghèo nhất thế giới, cũng như nhận thấy tiềm năng đặc biệt mà công nghệ thông tin có thể cung cấp để thu hẹp khoảng cách đó, chính phủ Mỹ đã khởi xướng một số chương trình nhằm giúp các nước đang phát triển tận dụng được cơ hội mà nền kinh tế thông tin toàn cầu đem lại. Dưới đây là một vài chương trình mà Mỹ hy vọng là sẽ giúp cuộc các mạng thông tin ăn sâu bén rễ ở các nước đang phát triển:

Ở Nam phi, Cục Phát triển Quốc tế Hoa Kỳ (U.S. Agency for International Development - USAID) cung cấp thiết bị Internet để hợp tác đào tạo cấp cứu trong y học giữa trường đại học Howard ở Washington D.C. và trường đại học của bệnh viện Transkei. Sự hợp tác này sẽ làm tăng cường công tác đào tạo cấp cứu trong y học và cải thiện chất lượng chăm sóc của bệnh viện Transkei, nơi mà mỗi năm chữa trị cho 45.000 bệnh nhân bị chấn thương tại các phòng cấp cứu.

Ở Uganda, USAID phối hợp cùng với Ngân hàng Thế giới đã bắt đầu tiến hành lắp đặt các phòng máy tính, truy cập Internet, mở các khoá đào tạo giáo viên ở nhiều trường phổ thông và trường sư phạm nơi thu hút tới hơn 7000 học viên mỗi năm. USAID cũng đang cung cấp máy tính, mạng Internet và đang đào tạo nối kết một tổ chức của những phụ nữ có nghề nghiệp tại Kabala với Hội liên hiệp phụ nữ ở phía bắc Uganda để có thể trao đổi thông tin về sức khoẻ, phát triển thương mại và giáo dục một cách dễ dàng. Ủy ban Truyền thông Liên bang của Mỹ (The U.S. Federal Communications Commission - FCC) hiện đang vận hành một chương trình công nghệ thông tin riêng biệt với với Ủy ban Truyền thông Uganda (Uganda Communication Commission).

Tại Bungari, Cơ quan Công nghệ Toàn cầu (Global Technology Corp) của Bộ ngoại giao Mỹ gửi một chuyên gia viễn thông Mỹ sang Sofia trên cơ sở tình nguyện để cố vấn cho Liên minh Phát triển kinh tế qua mạng Internet-Bungari, cơ quan hoạch định chính sách viễn thông chính ở Bungari. Sau đó, chuyên gia tình nguyện này đã chấp nhận lời mời gia nhập uỷ ban điều hành liên minh, tiếp tục cố vấn và hỗ trợ liên minh này.

Ở Guatemala, đại sứ quán Mỹ đang giúp xây dựng các chương trình tiếp thị trên Internet cho một hợp tác xã bản địa sản xuất những sản phẩm thủ công. Cơ quan Công nghệ Toàn cầu đã hoàn thành một nghiên cứu thương mại khả thi. Bản kế hoạch kinh doanh cuối cùng đang được soạn thảo. Ở Jamaica, USAID đang ủng hộ chính phủ cho phép 2 công ty điện thoại hoạt động tại Jamaica - tạo ra sự cạnh tranh để thay thế tình trạng độc quyền hiện nay - điều này

làm cho chi phí viễn thông ở nước này giảm xuống. USAID cũng giúp Jamaica soạn thảo Luật Viễn thông, phát triển một khuôn khổ điều tiết mới và công tác đào tạo quản lý.

Ở Ai Cập, Đại sứ quán Mỹ đang mở những hội thảo về việc tiến hành các hoạt động thanh toán qua mạng để mở rộng việc sử dụng thương mại điện tử.

Tuy nhiên, các chương trình riêng lẻ thì không thể tạo nên một sự thay đổi công nghệ rõ nét ở thế giới các nước đang phát triển. Nếu các chính phủ Mỹ Latinh, Châu Á, châu Phi, Cận Đông và ở những nơi khác, trong tất cả các trường hợp, thực hiện những cải cách chính sách cơ bản, được hỗ trợ bởi các tổ chức tài chính và phát triển quốc tế khi có thể, nếu họ muốn tận dụng triệt để các lợi ích của nền kinh tế thông tin toàn cầu.

NHỮNG ĐIỀU KIỆN TIÊN QUYẾT ĐỐI VỚI CUỘC CÁCH MẠNG THÔNG TIN

Một nước đang phát triển muốn được hưởng đầy đủ những lợi ích của nền kinh tế thông tin toàn cầu thì phải tạo lập một chính sách và môi trường điều tiết thuận lợi cho sự phát triển công nghệ thông tin. Nó bao gồm 5 yếu tố chính: (1) một chính sách viễn thông tự do, ủng hộ cạnh tranh và môi trường được điều tiết; (2) cơ sở hạ tầng vật chất đủ mạnh để khai thác thế mạnh của mạng truyền thông Internet; (3) những nhà doanh nghiệp, những công nhân tri thức, và những nhà hoạch định chính sách phải được đào tạo; (4) những ứng dụng Internet được điều chỉnh theo những nhu cầu và điều kiện của một thế giới đang phát triển; (5) tự do hoá các ngành có liên quan.

Kinh nghiệm trong những năm gần đây đem lại cho chúng ta những bài học quan trọng về việc làm thế nào để khuyến khích phát triển Internet và thương mại điện tử. Thứ nhất, nếu môi trường chính sách viễn thông của một quốc gia thuận lợi thì khu vực tư nhân sẽ phản hồi lại một cách tích cực. Ở Mỹ và bất cứ nơi nào, chúng tôi đã thấy rằng một cơ chế chính sách tự do, ủng hộ cạnh tranh là chiếc chìa khoá để thu hút được đầu tư tư nhân dài hạn và khuyến khích sự phát triển của các dịch vụ viễn thông có khả năng cung cấp, dựa trên nguyên tắc chi phí. Thứ hai, những dự án đầu tư định trước của cộng đồng quốc tế và các dự án cơ sở hạ tầng then chốt có thể đẩy nhanh tốc độ phát triển một cách đáng kể. Những dự án này phải tập trung vào cả những hạn chế về công nghệ (ví dụ như là nối mạng) và yếu tố con người (ví dụ như là đào tạo kỹ thuật) trong thế giới đang phát triển. Thứ ba, các tổ chức và chính phủ ở các quốc gia đang phát triển sẽ chỉ có thể thành công thông qua những tư duy chiến lược nhằm vào việc vạch ra hướng đi và kế hoạch rõ ràng để đạt tới những mục tiêu xác định.

Thứ tư, tiềm năng to lớn của nền kinh tế thông tin toàn cầu và thương mại điện tử sẽ không được khai thác cho đến khi các chính phủ tháo bỏ được những hàng rào hậu cần khắt khe không chỉ trong lĩnh vực viễn thông mà còn trong lĩnh vực vận tải, hải quan và các lĩnh vực dịch vụ giao nhận khác. Cải tổ lĩnh vực viễn thông sẽ làm cho chi phí lắp đặt và sử dụng các dịch vụ thấp hơn. Bên cạnh đó, hệ thống vận tải cũng phải được tự do hoá, thông qua hiệp định thông thoáng và các sự cải tổ khác để chuyên chở những hàng hoá được đặt thông qua thư điện tử từ nước này sang nước khác một cách dễ dàng hơn và rẻ hơn. Hàng hoá cũng phải lưu chuyển một cách nhanh chóng và có thể dự đoán được thông qua quy trình hải quan. Việc lưu chuyển có hiệu quả hàng hoá qua hải quan, với danh mục thuế có thể dự đoán trước, là cần thiết để có được sự giao hàng từng phần, linh kiện và sản phẩm cuối cùng "đúng lúc", tiết kiệm chi phí. Cuối cùng, hệ thống dịch vụ giao hàng phải được củng cố lại để cho phép hàng hoá có thể được chuyển qua "dặm cuối cùng" giữa cảng đến và nhà của khách hàng một cách nhanh chóng. Cách tiếp cận vấn đề ở tầm vĩ mô nhằm vào cả bốn lĩnh vực cùng một lúc sẽ mang lại những sự hiệp trợ mang tính quyết định và giúp các nước chuẩn bị một cách đầy đủ để tham gia nền kinh tế thông tin toàn cầu.

CHƯƠNG TRÌNH INTERNET CHO PHÁT TRIỂN KINH TẾ (IED)

Để chứng tỏ tầm quan trọng mà chính phủ Mỹ gán cho tiến trình rút ngắn sự chênh lệch điện tử quốc tế, Tổng thống Clinton đưa ra chỉ thị vào tháng 11 năm 1998 yêu cầu Ngoại trưởng phối hợp với các cơ quan chính phủ khác tiến

hành chương trình khuyến khích sử dụng Internet và thương mại điện tử tại các nước đang phát triển. Chương trình Internet cho Phát triển Kinh tế (Internet for Economic Development - IED), dưới sự điều phối của Vụ Kinh tế và Thương mại thuộc Bộ ngoại giao, cố gắng giúp các nước đang phát triển sử dụng Internet để phát triển nền kinh tế của họ, để tiếp cận được những tri thức mà nhờ đó có thể cải thiện mức sống và để khuyến khích luồng các tư tưởng tự do.

Bộ Ngoại giao, USAID, Ủy ban Truyền thông Liên bang, Bộ Thương mại, và các cơ quan khác đang phối hợp với nước chủ nhà, các tổ chức đa phương và khu vực tư nhân để triển khai những dự án cụ thể đáp ứng nhu cầu của các nước tham dự. Chương trình ban đầu bao gồm có 12 nước, do Phó tổng thống Gore công bố vào tháng 6 năm 1999. Các nước này được lựa chọn dựa trên cam kết và khả năng thực hiện 4 yếu tố chính được xác định ở trên, đó là Guatemala, Haiti, Jamaica, Bungari, Ai cập, Morocco, Ghana, Guinea, Uganda, Nam phi, Mozambique và Ấn độ. Các nước đang phát triển khác cũng bày tỏ mong muốn được tham gia chương trình này và chính phủ Clinton hy vọng là có thể mở rộng chương trình này.

Văn phòng Chương trình Thông tin Quốc tế (the Office of International Information Programs), thuộc Bộ Ngoại giao, đã lập nên Cơ quan Công nghệ Toàn cầu (the Global Technology Corps-GTC) vào giữa năm 1999 nhằm thiết lập nên sự hợp tác giữa khu vực tư - công được cam kết nhằm thu hẹp sự phân biệt điện tử trên bình diện quốc tế. GTC kết hợp với các công ty, các cá nhân và các tổ chức tự nguyện cống hiến thời gian, chuyên môn và các nguồn lực để lợi ích của nền công nghệ thông tin trải rộng khắp thế giới. Hoạt động của GTC tại các nước IED bao gồm hỗ trợ tình nguyện cho một tiểu dự án thương mại điện tử ở Guatemala, và chuyến đi tình nguyện đến Jamaica của người sáng lập ra một công ty thương mại điện tử nổi tiếng để thảo luận về xu hướng của thương mại điện tử với các quan chức và các nhà kinh doanh địa phương. Ở Nam phi, GTC đang lập kế hoạch tổ chức hội nghị chuyên đề báo hình để giới thiệu cho sinh viên đại học các công nghệ mới nhất cho việc sử dụng máy quay video điện tử, sản xuất băng video đạt chất lượng truyền hình với một phần nhỏ của giá truyền thống.

USAID đã cung cấp phần lớn vốn cần thiết để triển khai các chương trình IED. USAID đã có khoảng 90 phái đoàn và hầu như mỗi phái đoàn này đều có một dự án có sử dụng Internet để thực hiện các mục tiêu phát triển. Trong năm tài khoá 1998-1999 tổng số vốn tài trợ cho IED vào khoảng 12 triệu đô la; mức tài trợ này sẽ tăng lên xấp xỉ 15 triệu đôla trong năm tài khoá 2000. Các ví dụ của chương trình các nước IED cụ thể bao gồm chương trình 1 triệu đôla Mở rộng Công nghệ Thông tin khu vực nông thôn Ấn độ; chương trình Công nghệ Thông tin 1 triệu đôla ở Bungari; chương trình Công nghệ Thông tin và Phát triển Kinh tế 2,2 triệu đôla ở Ai cập; chương trình cải tổ hệ thống viễn thông ở Jamaica; chương trình đào tạo giáo viên trên máy tính ở Morocco, trung tâm truyền hình tại cộng đồng ở Guatemala; tài trợ cho các nhà cung cấp dịch vụ Internet tư nhân ở Haiti; hội thảo chính sách thương mại điện tử khu vực ở Nam phi; và chương trình nối mạng giữa các bệnh viện ở Jamaica để giúp chia sẻ thông tin, đặc là những thông tin liên quan tới các căn bệnh truyền nhiễm.

USAID cũng đang thực hiện Chương trình Leland, vốn đầu tư là 15 triệu đôla, chương trình này kéo dài 5 năm bắt đầu từ năm 1996 với sự phối hợp của Bộ Ngoại giao nhằm thúc đẩy việc nối mạng Internet ở 21 nước Châu Phi. Chương trình này lấy tên của ngài Mickey Leland, một nghị sỹ quốc hội Mỹ, người đã nỗ lực để làm giảm đói nghèo ở Châu Phi. Chương trình Leland xúc tiến cải tổ chính sách, hỗ trợ việc xây dựng cơ sở hạ tầng thiết yếu và nâng cao khả năng sử dụng công nghệ thông tin ở các nước Châu Phi để phát triển bền vững. Sáu nước IED ở Châu Phi cũng tham gia chương trình Leland. Các ví dụ của chương trình Leland và IED gồm: đào tạo về Internet cho các quan chức địa phương ở Ghana; tăng tốc độ truy cập Internet ở các thành phố của Guinea và Mozambique; và hợp tác quản lý viễn thông với Uganda (kết hợp với FCC), Ghana, và Nam Phi.

FCC đang đóng góp vào IED thông qua Chương trình Phát triển của Chủ tịch William Kennar. Chương trình này được công bố vào năm 1999 và đem lại cho các nước đang phát triển, những nước đang cố gắng chiếm lĩnh và củng

cố vị trí của họ trong xã hội thông tin toàn cầu, chính sách viễn thông và sự hỗ trợ quản lý. FCC đang kết hợp với các nước đang phát triển để hình thành các cơ quan quản lý độc lập được trang bị nhằm tạo điều kiện cho dịch vụ trở nên phổ biến thông qua cạnh tranh, tự do hoá, tư nhân hóa, và sự rõ ràng - đây là một trong những mục tiêu của Hiệp định Dịch vụ Viễn thông Cơ bản của Tổ chức Thương mại Thế giới (the World Trade Organization Basic Telecom Service Agreement). Hiệp định này là một bước ngoặt bởi vì đây là lần đầu tiên cộng đồng quốc tế đã chấp nhận các nguyên tắc tự do hoá, các nguyên tắc này đã làm hạ giá rất nhiều và dịch vụ được cải thiện.

Cho đến nay, những nỗ lực trong Chương trình Phát triển Kennard (Kennard Development Initiative) tập trung vào các nước Châu Phi và Mỹ Latinh. Nhận thấy nhu cầu về thông tin và định hướng của FCC về những vấn đề viễn thông vượt xa so với khả năng đáp ứng, FCC đã xuất bản cuốn Nối kết toàn cầu: Chỉ dẫn của Người quản lý để Xây dựng Cộng đồng Thông tin Toàn cầu của FCC (Connecting the Globe: A Regulator's Guide to Building the Global Information Community), bản sao của cuốn sách này có trong trang Internet của FCC theo địa chỉ <http://www.fcc.gov>. Cuốn sách này nêu bật được những vấn đề chính đang ở trước mắt các nhà quản lý viễn thông. Các chuyên gia của Bộ Thương mại đã hướng dẫn các chương trình hội thảo ở về thương mại điện tử ở Châu Phi và ở những nơi khác. Các quan chức Bộ Thương mại rất tích cực trong các cuộc hội nghị và thảo luận quốc tế về vấn đề quản lý Internet. Bộ Thương mại cũng tiến hành tổ chức các cuộc họp thượng đỉnh về viễn thông, bao gồm Cuộc họp Thượng đỉnh Viễn thông Mỹ Latinh và Cuộc họp Thượng đỉnh Viễn thông Trung - Mỹ. Tại những hội nghị về chính sách này chính phủ và các nhà lãnh đạo ngành cùng nhau thảo luận về công nghệ mới và các chính sách hỗ trợ về cạnh tranh qua đó xúc tiến sự tiếp cận và sử dụng công nghệ thông tin.

Những trợ cấp giành cho người Mỹ theo Chương trình Cơ hội Công nghệ của Ủy ban Viễn thông và Thông tin Quốc gia (the National Telecommunications and Information Administration' Technologies Opportunity Program - TOP) đang được sử dụng để thúc đẩy những nỗ lực rút ngắn sự phân biệt điện tử quốc tế thông qua việc cung cấp những mô hình cho các chương trình tương tự ở nước ngoài. Ví dụ như các chương trình mạng máy tính công cộng, giáo dục, y tế và sức khoẻ có thể được tiến hành cùng với những nỗ lực song song trong các tổ chức và cộng đồng quốc tế. TOP đã tạo điều kiện thuận lợi cho một dự án chung giữa một trong những người được sử dụng mạng máy tính công cộng của dự án đó và một dự án quốc tế ở Mexico (do Ngân hàng Thế giới tài trợ).

TƯƠNG LAI

Mỹ cam kết hỗ trợ các nước đang phát triển tiến hành những bước cần thiết để được hưởng đầy đủ những lợi ích của nền kinh tế thông tin toàn cầu và cố gắng hợp tác với các chính phủ khác và khu vực tư nhân để thực hiện cam kết đó.

Không một chính phủ, một công ty, một tổ chức hay một cá nhân riêng lẻ nào có thể đáp ứng một cách hiệu quả tất cả những yêu cầu về chính sách, quản lý và trợ giúp công nghệ trong lĩnh vực công nghệ thông tin của các nước đang phát triển. Tuy nhiên, nếu có sự hợp tác của các đối tác quốc tế thì chúng ta có thể đóng góp phần quan trọng vào việc hỗ trợ các nước đang phát triển bước những bước đi cần thiết để chia sẻ những lợi ích của nền kinh tế thông tin toàn cầu.

Chúng ta mong đợi được làm việc với các đối tác quốc tế để giúp các nước đang phát triển tận dụng triệt để những cơ hội to lớn do công nghệ thông tin đem lại.

Toàn văn bằng tiếng Anh của bài viết có trên Internet tại:

<http://usinfo.state.gov/journals/ites/0500/jjee/larson4.htm>